

ΑΠΟ ΤΟ 1967

ΑΡΧΑΙΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ 2010**

ΘΕΜΑ Α

Α.

«Πρέπει, λοιπόν, να εξετάσουμε ποιον πρέπει να ονομάζουν πολίτη και τι είναι ο πολίτης. Γιατί για τη λέξη «πολίτης» διατυπώνονται πολλές διαφορετικές γνώμες μεταξύ τους· δεν υπάρχει μια γενική συμφωνία για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης. Συμβαίνει, δηλαδή, ενώ στη δημοκρατία ένα πρόσωπο θεωρείται πολίτης, στην ολιγαρχία πολλές φορές το ίδιο πρόσωπο να μην είναι πολίτης.

Ο πολίτης δεν είναι πολίτης μόνο επειδή κατοικεί σε έναν συγκεκριμένο τόπο (αφού και οι μέτοικοι και οι δούλοι μοιράζονται έναν κοινό τόπο μαζί τους)· ούτε εκείνοι που έχουν το δικαίωμα να μπορούν να παρουσιάζονται μπροστά στο δικαστήριο ως εναγόμενοι ή ως ενάγοντες (αφού αυτό το δικαίωμα το έχουν και κάποιοι άλλοι χάρη σε ειδικές συμφωνίες). . . Πολίτης με την πιο ακριβή σημασία της λέξης δεν ορίζεται με τίποτε άλλο περισσότερο, παρά με τη συμμετοχή στις δικαστικές λειτουργίες και τα αξιώματα... Ποιος, λοιπόν, είναι ο πολίτης, γίνεται φανερό από όλα αυτά· αυτόν που έχει το δικαίωμα να μετέχει στην πολιτική και δικαστική εξουσία τον λέμε πολίτη της συγκεκριμένης πόλεως, ενώ πόλη, για να το πούμε πιο απλά, είναι το πλήθος των πολιτών που είναι ικανοποιητικό για να εξασφαλίζεται η αυτάρκεια στη ζωή τους.»

ΘΕΜΑ Β.

B1.

Ο Αριστοτέλης ξεκινά το τρίτο βιβλίο των «Πολιτικών» αναφερόμενος στον τρόπο διακυβέρνησης μιας πόλης. Αν εξετάζει κάποιος την «πολιτεία», δηλαδή το σύστημα διακυβέρνησης της πόλης, οφείλει πρώτα να ερευνήσει την έννοια της ίδιας της πόλης, σύμφωνα με το φιλόσοφο. Μάλιστα, στη συνέχεια, επεξηγεί την άποψή του παραθέτοντας τρεις λόγους για τους οποίους κάνει τη μετάβαση από την πολιτεία στην πόλη.

Αρχικά, αναφέρεται στις διαφορετικές απόψεις σχετικά με τη φύση της πόλης, κυρίως όσον αφορά τον πολιτικό υπεύθυνο για μια πολιτική πράξη ή απόφαση, δεδομένου ότι υπάρχουν διαφορετικά είδη κυβερνήσεων. Συγκεκριμένα, σε κάθε πόλη μπορούμε να συναντήσουμε έναν τύραννο, μια ολιγαρχική κυβέρνηση ή την πλειοψηφία των πολιτών που παίρνουν αποφάσεις για την τύχη της πόλης.

Ο δεύτερος λόγος είναι ότι η δραστηριότητα του πολιτικού ή του νομοθέτη αναφέρεται ολοφάνερα στην πόλη. Επομένως, πρέπει πρώτα να γίνει κατανοητό τι είναι η πόλη, για να γίνει κατανοητή η δραστηριότητα του πολιτικού ή του νομοθέτη.

Τρίτον, το πολίτευμα είναι ένας τρόπος οργάνωσης αυτών που ζουν στη συγκεκριμένη πόλη(«**ἡ δὲ πολιτεία τῶν τῇ πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τις**»). Σ' αυτό το σημείο αξίζει να σημειώσουμε ότι δεν αναφέρει τη λέξη «πολίτης», αλλά προτιμά να μιλά για οργάνωση των «**οἰκούντων**», των κατοίκων δηλαδή μιας πόλης. Η οργάνωση των κατοίκων μιας πόλης καθοδηγείται κυρίως από τον τρόπο ή το σύστημα διακυβέρνησής της, την «πολιτεία» της. Αυτό το σύστημα καθορίζει κυρίως ποιος θα έχει πολιτική εξουσία σε μια πόλη, με άλλα λόγια ποιος ή ποιοι απ'όσους ζουν στην πόλη θα λαμβάνουν τις αποφάσεις.

Επομένως γίνεται φανερό ότι ο τελευταίος λόγος λέγεται κυρίως σε σχέση με την κατανομή της πολιτικής δύναμης. Αν, επομένως, θέλουμε να καταλάβουμε τον συγκεκριμένο κάθε φορά τρόπο οργάνωσης των πολιτών, πρέπει πρώτα να καταλάβουμε τι είναι η πόλις· πιο συγκεκριμένα : να καταλάβουμε τι είναι η πόλις, το κράτος, ανάλογα με το καθεστώς, τον τρόπο διακυβέρνησης που επικρατεί κάθε φορά.

B2.

Ο Αριστοτέλης, εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους πρέπει να διερευνηθεί η έννοια «πόλις», προχωρεί στη διερεύνηση του όρου «πολίτης». Αυτό είναι αναγκαίο γιατί η πόλη ανήκει στην κατηγορία των σύνθετων πραγμάτων, είναι ένα «όλον» που αποτελείται από πολλά μέρη. Και το μέρος αυτού του όλου είναι ο πολίτης. Πρέπει να διερευνηθεί η έννοια του πολίτη και να αναζητηθούν τα χαρακτηριστικά του αφού ο ρόλος του είναι σημαντικός. Γιατί και ο πολίτης, ως έννοια, είναι αντικείμενο αμφισβήτησης. αφού προσδιορίζεται με διαφορετικό τρόπο από πολίτευμα σε πολίτευμα. Έτσι, αν κάποιος είναι πολίτης σε δημοκρατικό καθεστώς συχνά δεν έχει αυτή την ιδιότητα σε ολιγαρχικό καθεστώς. Στη δημοκρατία ο πολίτης έχει ουσιαστικό ρόλο αφού η συμμετοχή του στην άσκηση της εξουσίας, πολιτικής και δικαστικής, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική. Είναι ακόμη γνωστό ότι η δημοκρατία, μέσα από τα θεσμοθετημένα όργανα λήψης αποφάσεων(

εκκλησία του δήμου, Ηλιαία, Άρειος Πάγος κ.α.) επιβάλλει την ενεργό συμμετοχή του πολίτη σε αυτά, οπότε κι ο ίδιος ο πολίτης καταξιώνεται ως προσωπικότητα μέσα από την συνεχή άσκηση των δικαιωμάτων που του παρέχει η δημοκρατία.

Αντίθετα, στην ολιγαρχία αυτά τα δικαιώματα συχνά δεν υφίστανται αφού τα κριτήρια για να αποδοθεί σε κάποιον η ιδιότητα του πολίτη είναι, κατά περίπτωση, η καταγωγή, το εισόδημα, το επάγγελμα.

B3.

Στο μεταφρασμένο απόσπασμα ο Αριστοτέλης παρουσιάζει την πορεία κι εξέλιξη των κοινωνικών μορφών υπογραμμίζοντας τη φυσική τους προέλευση και το σκοπό ύπαρξής τους. Οι κοινωνικές οντότητες, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, είναι τρείς: α) Η οικογένεια (οίκος), β) το χωριό (κώμη), γ) η πόλη (πόλις).

Η οικογένεια, η οποία είναι αποτέλεσμα της φυσικής ένωσης άνδρα και γυναίκας, αποσκοπεί στη κάλυψη των βιοτικών αναγκών και στη διαιώνιση του είδους.

Το χωριό, το οποίο προέκυψε από τη φυσική συνένωση πολλών οικογενειών, αποβλέπει στην ικανοποίηση ευρύτερων αναγκών, που ξεπερνούν τι καθημερινές ανάγκες της οικογένειας. Τέτοιες είναι οι πνευματικές ανάγκες (λατρευτικές τελετές), η απόδοση της δικαιοσύνης που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν μέσα στα στενά πλαίσια της οικογένειας.

Η πόλη, η οποία είναι το αποτέλεσμα της φυσικής συνένωσης πολλών χωριών, είναι η πιο τέλεια μορφή κοινωνίας γιατί εξασφαλίζει τον υψηλότερο στόχο που είναι η αυτάρκεια, μια κατάσταση που προσφέρει στην πόλη πλήρη κάλυψη όλων των αναγκών της. Κι ενώ ο λόγος για το οποίο δημιουργήθηκε η πόλη είναι η εξασφάλιση της ζωής (ζην), ο σκοπός ύπαρξής της είναι η ευδαιμονία (ευ ζην), έννοια που ταυτίζεται με την αυτάρκεια και αποτελεί ποιοτική διαφορά από τις άλλες δύο κοινωνικές μορφές. Η πόλη, επομένως, διαφέρει από τις άλλες κοινωνικές οντότητες χάρη στην αυτάρκεια. Και μια πόλη είναι αυτάρκης όταν μπορεί να καλύπτει τις υλικές και πνευματικές ανάγκες της, αν έχει αποτελεσματικό αμυντικό σύστημα, αν έχει σύστημα ορθής διοίκησης και απονομής δικαιοσύνης αν η γεωγραφική της θέση της δίνει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί οικονομικά (εμπόριο).

Η αριστοτελική αντίληψη για την αυτάρκεια επιβεβαιώνεται και μέσα από τον 2ο ορισμό της πόλης που δίνει στο τέλος του πρωτότυπου κειμένου: πόλη είναι το σύνολο ενός αριθμού ενεργών πολιτών (πλήθος), που εξασφαλίζει την αυτάρκεια (ευ ζην) σε όλους τους πολίτες.

B4. Αρχαία Ελληνικά, Φιλοσοφικός λόγος Ο.Ε.Δ.Β. σελ. 141:

«Είκοσι χρόνια έμεινε ο Αριστοτέλης στην Ακαδημία. Μετά τη συμπλήρωση των βασικών σπουδών του κύριο έργο του είχε πια την επιστημονική έρευνα και τη διδασκαλία. Η διδασκαλία του στην Ακαδημία και οι ιδέες που μ' αυτήν μετέδιδε στους μαθητές του έφεραν συχνά τον Αριστοτέλη αντιμέτωπο με τους συναδέλφους του στην Ακαδημία, τον Ηρακλείδη, τον Σπεύσιππο, τον Ξενοκράτη· ήταν αληθινά αλύπητη μερικές φορές η κριτική που ασκούσε σε βάρος τους. Και του Πλάτωνα οι απόψεις δεν ξέφυγαν από τον έλεγχο του Αριστοτέλη. Τι να πει κανείς για την κριτική που ασκούσε σε βάρος άλλων σχολών και των εκπροσώπων τους; Έτσι καταλαβαίνουμε πώς συνέβαινε ο Αριστοτέλης να έχει λίγους μόνο φίλους, πολλούς όμως εχθρούς. Ο χαρακτήρας του δεν θα ήταν βέβαια άσχετος με αυτό το γεγονός, σχεδόν όμως τις περισσότερες φορές ήταν η βαθιά του πίστη πως οι δικές του απόψεις βρίσκονταν πιο κοντά στην αλήθεια – μας το βεβαιώνει ο ίδιος- θεωρούσε «όσιον προτιμαν την αλήθειαν». Πώς να συμπεριφερόταν διαφορετικά ένας άνθρωπος που πίστευε ακράδαντα πως του αληθινού φιλοσόφου γνώρισμα είναι να έχει το κουράγιο ακόμη «και τα οικεία αναιρείν επί σωτηρία της αληθείας», να θυσιάζει δηλαδή ακόμη και τις πιο προσωπικές του απόψεις, αν είναι να σωθεί η αλήθεια;»

B5.

ὁρῶμεν: ορατός, ὄραση

μορίων: μοριακός, μέρος

οἰκεῖν: κατοικία, διοικητής

μετέχειν:εξοχή, αμέτοχος

ἱκανόν: ικανότητα, ανίκανος

ΘΕΜΑ Γ**Γ1. Μετάφραση**

Γι' αυτούς, λοιπόν, (όμως), που παρέλαβαν τη διοίκηση (διακυβέρνηση) της πόλης, την οποία εκείνος [ο Θησέας] παρέδωσε, δεν ξέρω ποιους επαίνους αν έλεγα θα μπορούσα να πω (διατυπώσω / εκφράσω) αντάξιους (επάξιους επαίνους / άξια λόγια) για το φρόνημα (τον τρόπο σκέψης) εκείνων. Αυτοί αν και ήταν άπειροι από πολιτεύματα, δεν απέτυχαν καθώς (αφού) προτίμησαν (επειδή επέλεξαν / προτιμώντας / επιλέγοντας) αυτό- το πολίτευμα- που θα ήταν αποδεκτό από όλους ότι όχι μόνο είναι το πιο αμερόληπτο και το πιο δίκαιο αλλά και το πιο ωφέλιμο για όλους και το πιο ευχάριστο (ευάρεστο) γι' αυτούς που το έχουν (χρησιμοποιούν). Εγκαθίδρυσαν (εγκατέστησαν) δηλαδή δημοκρατία όχι αυτή που ασκείται (κυβερνά) χωρίς σχέδιο (άσκοπα) και θεωρεί –από τη μια πλευρά- ότι η ακράτεια (ανηθικότητα / παραλυσία) είναι ελευθερία και –από την άλλη- ότι το δικαίωμα (η δύναμη / εξουσία) να κάνει κάποιος ό,τι θέλει, -είναι- ευτυχία, αλλά αυτή που αποδοκιμάζει (κατακρίνει) τα τέτοιου είδους και χρησιμοποιεί (έχει) αξιοκρατία(είναι αξιοκρατική).

Γ2.

παραλαβόντων:	παράλαβε
διοίκησιν:	(ᾧ) διοίκησι
ἦν:	ἄς
τίνας:	τί
διανοίας:	ταῖς διανοίαις
διήμαρτον:	διαμαρτάνουσι(ν)
αἰρούμενοι:	ἔλοιο
ἅπασι:	ἅπασῶν
ἡδίστης:	ἡδέως
ἐπιτιμῶσαν:	ἐπιτιμᾶν

Γ3.

- ✓ τῆς πόλεως: ετερόπλητος προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο «διοίκησιν».
- ✓ ὄντες: επιρρηματική εναντιωματική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος «διήμαρτον», «οἵτινες»· λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει εναντίωση (αντίθεση) στο ρήμα «οὐ διήμαρτον».
- ✓ ὑπό πάντων: εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στη μετοχή «τῆς ἂν ὁμολογηθείσης».
- ✓ ἐλευθερίαν: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του απαρεμφάτου «εἶναι», «τὴν ἀκολασίαν», μέσω του «εἶναι», απαρεμφάτου του συνδετικού ρήματος «εἰμί».
- ✓ ἀριστοκρατία: αντικείμενο στη μετοχή «χρωμένην».

Επιμέλεια Καθηγητῶν Φροντιστηρίων Βακάλη